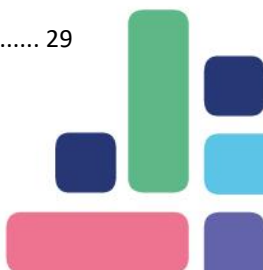

KERKEBELEIDSPLAN GEMEENTE Lille

versie 20250425-04

INHOUDSTAFEL	2
INLEIDING	3
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	4
2. FICHE PER KERKGEBOUW	5
2.1. Sint-Amelberga in Wechelderzande	5
2.1.1. Identificatie	5
2.1.2. Beschrijving	6
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	8
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	9
2.2. Onze-Lieve-Vrouw in Gierle	10
2.2.1. Identificatie	10
2.2.2. Beschrijving	11
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	13
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	14
2.3. Sint-Pieter in Lille	17
2.3.1. Identificatie	17
2.3.2. Beschrijving	18
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	20
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	21
2.4. Sint-Jan-Baptist in Poederlee	22
2.4.1. Identificatie	22
2.4.2. Beschrijving	23
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	25
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	26
3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE	26
3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	26
3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	29
BESLUIT	29

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Lille (2275) met deeldorpen Wechelderzande, Gierle, Lille en Poederlee.

Sint-Amelberga	Den Hert 4	Wechelderzande
Onze-Lieve-Vrouw	Singel	Gierle
Sint-Pieter	Kerkstraat 1	Lille
Sint-Jan Baptist	Dorp 2	Poederlee

De start van het kerkenbeleidsplan 2026-2031 werd op 10 september 2024 gegeven in het Mollenhof te Poederlee waar de heren Luyten en Govaerts een informatieavond organiseerden voor de verantwoordelijken van de parochies en kerkraden van de pastorale eenheid Zacheus.

Het kerkenbeleidsplan is verder ter sprake gekomen op de vergaderingen van het CKB met de gemeente Lille op 16 september 2024 en 10 februari 2025.

Vervolgens werden de laatste afspraken gemaakt op het overleg van 14 april 2025 tussen de vertegenwoordigers van het bisdom, het CKB en de gemeente Lille.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Lille, de Pastorale Eenheid Zacheus, het centraal kerkbestuur van Lille en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

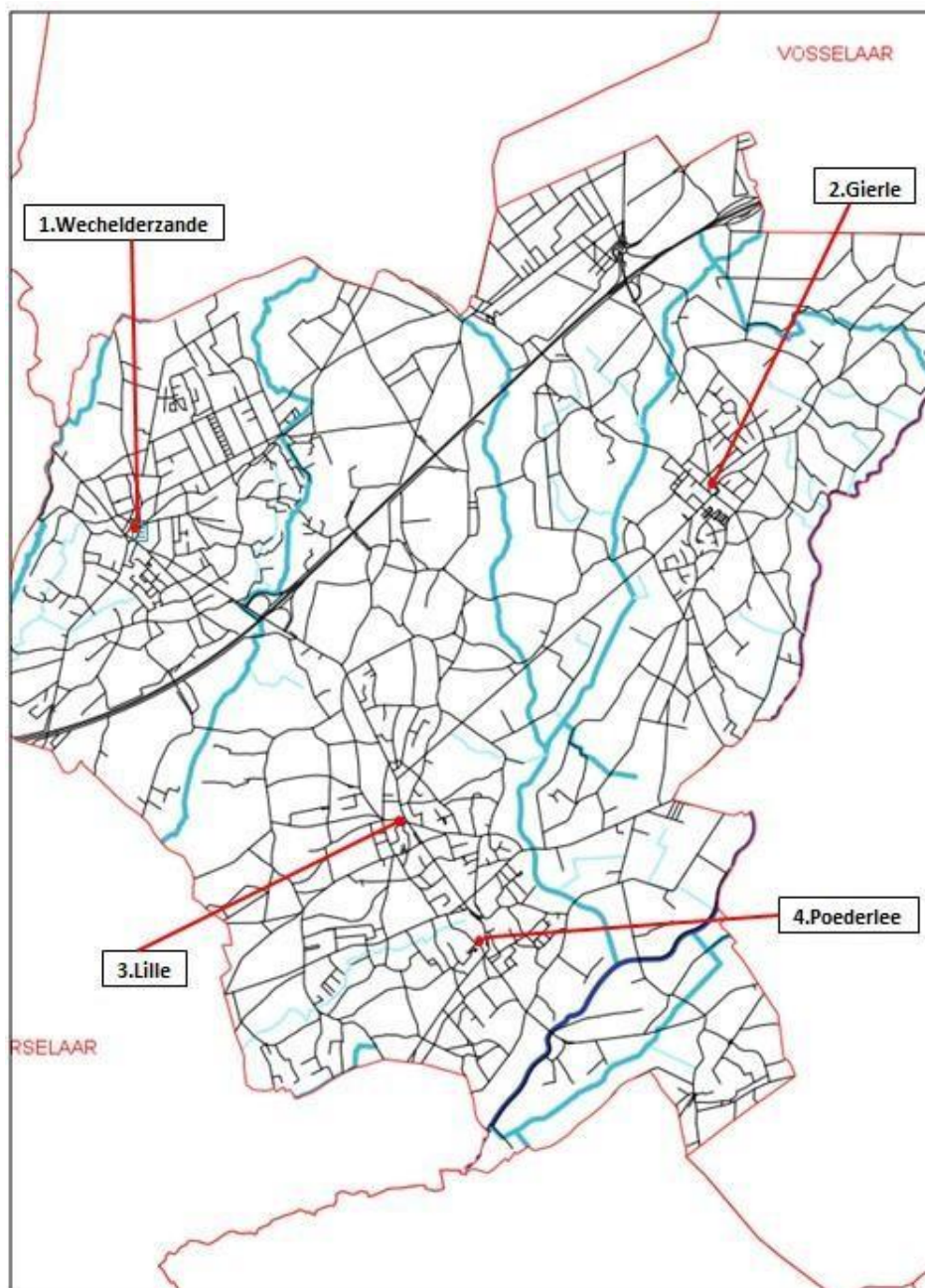
- Kennisname en goedkeuring door het college van burgemeester en schepenen in zitting van 29.4.2025
- Goedkeuring door de bisschop van het bisdom Antwerpen op datum van 5.5.2025
- Goedkeuring door de gemeenteraad in zitting van 21.5.2025.

Lille omvat drie parochies die deel uit maken van de pastorale eenheid Zacheus. De pastorale eenheid Zacheus valt onder het dekenaat Kempen Oost van het vicariaat Kempen in het Bisdom Antwerpen. De drie parochies zijn Gierle, Lille/Poederlee en Wechelderzande. In het vorige kerkenbeleidsplan waren er nog 4 parochies maar in 2024 zijn de parochies van Lille en Poederlee gefusioneerd tot 1 parochie.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

2. SITUERING KERKGEBOUWEN

1. Sint-Amelberga – Den Hert 4 – Wechelderzande
2. Onze-Lieve-Vrouw – Singel – Gierle
3. Sint-Pieter – Kerkstraat 1 – Lille
4. Sint-Jan-Baptist – Dorp 2 – Poederlee

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Sint-Amelberga in Wechelderzande

Beeld boven: Kerk in Vlaanderen, genomen op 1/2/2009.

www.kerkinvlaanderen.be.

Beeld rechts: Erfgoedbank Kempens Karakter.

Collectie Heemkring Norbert de Vrijter, collectie Jos Aerts

2.1.1. Identificatie

<u>Naam</u>	Sint-Amelbergakerk
<u>Geografische ligging</u>	Den Hert 4, 2275 Wechelderzande, Lille Provincie Antwerpen Perceel: 13047_E_0218_A_000_00 Kadastrale afdeling: 2 Perceelsnr. E 218 A Aard: kerk Oppervlakte: 635 m ² K.I.: €2174 (2G)
<u>Plaats in kerkelijke structuur</u>	Bisdom: Antwerpen Dekenaat: Kempen Pastorale eenheid Zacheus Parochie: Sint-Amelberga
<u>Eigenaar</u>	Domein van de gemeente Lille, Rechtstraat 44, 2275 Lille
<u>Bescherming(en)/vastgesteld</u>	Juridisch statuut inventarisatie als bouwkundig erfgoed De toren van de Sint-Amelbergakerk is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de archeologische, artistieke en historische waarde: besluit van 20 februari 1939. De Sint-Amelbergakerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed omwille van historische en architecturale waarde: de laatste vaststelling door de minister dateert van 29 maart 2019.

2.1.2. Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

De toenmalige provinciaal bouwmeester Eugène Gife tekende het ontwerp voor deze georiënteerde neogotische pseudo-basiliek in 1851. De eerste steen, in de eerste travee van de zuidelijke zijbeuk, vermeldt 1852. De oudere toren in Kempense baksteengotiek dateert van circa 1500. De torenspits vernieuwde men in 1674-1675 en in 1861 volgden herstellingswerken aan de toren naar ontwerp van Johan Van Gastel. Bij deze werken plaatsten werkmannen het neogotische venster boven de toegang. De laatste herstellings- en conserveringswerken aan de buitenzijde van de kerk en de toren deed Groep Infrabo in 1995-1996.

Eertijds met omringend en omheind kerkhof.

De plattegrond ontvouwt een uitspringende westtoren, een driebeukig schip van drie traveeën. Een niet uitspringend transept van één travee met vlakke sluiting en een koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting tussen sacristie (zuiden) en bergruimte (noorden), beide gebouwd naar ontwerp van Pieter Jozef Taeymans in de periode 1879-1883. Opgetrokken uit baksteen met minimale verwerking van natuursteen, onder leien zadel- en lessenaarsdaken.

Massief aandoende westtoren in Kempische baksteengotiek: vijf geledingen onder ingesnoerde naaldspits; baksteen met verwerking van witte steen voor onder meer waterlijsten en deuromlijsting; de verjongende overhoekse steunberen zijn bekroond door pinakels met hogels en kruisbloemen. Westgevel geopend door een korfboogdeur en bekronend spitsboogvenster in doorlopend, verdiept, spitsbogig gevelvlak; het venster werd aangebracht bij herstellingswerken aan de toren naar ontwerp van provinciaal architect J. Van Gastel van 1861; hogere geledingen gemarkeerd door spaarvelden met boogfriezen; bovenaan gekoppelde spitsbogige galmgaten. Zuidgevel met blinde spitsboog over de twee onderste geledingen; bovenaan drielobbige nis voor witstenen Mariabeeldje van de hand van de Wechelse beeldhouwer Marc Segers, ter vervanging van een vroeg-16de-eeuws madonnabeeld. Noordgevel eveneens met blinde spitsboog over de twee onderste geledingen en flankerende, polygonale traptoren.

Neogotisch schip geritmeerd door versneden steunberen waartussen eenvoudige spitsboogvensters met neogotisch maaswerk. Koor en transept met gelijkaardig uitzicht; tegen de kopgevels van het transept bevinden zich latere inkomportalen.

Bepleisterd en beschilderd interieur, onderaan met houten lambrisering. Spitsboogarcade op eenvoudige pijlers; kruisribgewelven met ribben neerkomend op colonnetten, waardoor het rijzige karakter van het interieur wordt benadrukt. In de houten lambrisering zit een ingewerkte, zwartmarmere gedenkplaat met kruis "AVV – VVK", "1914/ in/dankbare/ hulde/ 1918", "offerden hun leven/voor den vrede" en de namen van drie gesneuvelden¹.

Mobilair. Schilderijen: Verheerlijking van de Heilige Amelberga, altaarstuk, getekend en gedateerd Theodoor Boeyermans 1664; Kruisoprichting, getekend en gedateerd Cornelis de Vos, 1626; Onze- Lieve-Vrouw met kind schenkt de rozenkrans aan de Heilige Dominicus, M. Coxie, eerste helft 17de eeuw.

Beeldhouwwerk: diverse gepolychromeerde, houten beelden: Heilige Amelberga, 15de- of 16de-eeuws; Onze-Lieve-Vrouw met Kind met wereldbol en scepter, eind 16de, begin 17de eeuw ; Heilige Hubertus, circa 1700; Heilige Petrus en Heilige Paulus, 17de-eeuws; Heilige Sebastiaan, van de 18^e eeuw; Triomfkruis van 1525.

Meubilair: noordelijk portiekaltaar, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, begin 17de eeuw; zuidelijk portiekaltaar, toegewijd aan de Heilige Amelberga, begin 17de eeuw; neogotisch koorgestoelte, 1891, A. Moerman(s); classicistische communiebank en biechtstoelen, begin 19de eeuw; orgel van 1832 van J.J. Delhaye; 17de-eeuws doopvont op gotische stenen voet, 16de-eeuws; glasramen, in koor rechts gesigneerd en gedateerd 1896, Stalins-Janssens, het linker en centrale raam van circa 1900, in het transept gedateerd 1909 (noord) en 1908 (zuid).

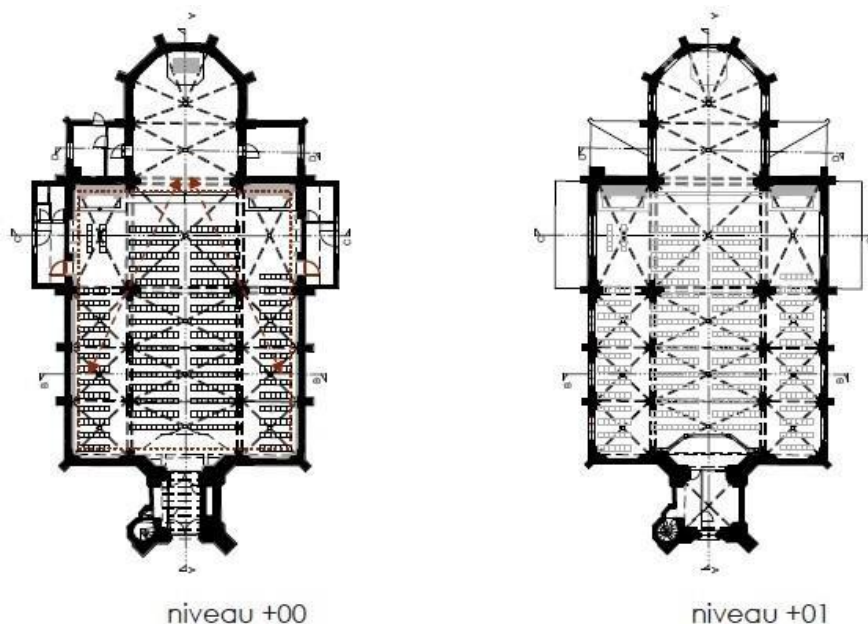
Meer informatie

- Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten & Landschappen, Afdeling Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumentenzorg Antwerpen, Monumenten en Landschappen, Beschermingsdossier A/0689.
- Provinciaal Archief Antwerpen, Kerken, plannen 26, Wechelderzande, dossiers 3, 5, 8, 9.
- JANSSEN J. 1977, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Antwerpen, Kanton Herentals*, Brussel-Antwerpen, pp. 49-51.
- KENNES H. & STEYVAERT R. 2001: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Herentals*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N3, Brussel – Turnhout.
- VAN OLMEN J. 1996, *Fraaie herstelling van de Wechelse kerk en toren*, in *Driemaandelijks contactblad Heemkundige Kring "Norbert de Vrijter"*, XIII, pp. 3-6.
- VAN OLMEN J. 1997, *Restauratiewerken aan de Wechelse kerk en toren*, in *Driemaandelijks contactblad Heemkundige Kring "Norbert de Vrijter"*, XIV, pp. 8-9.
- VERBIEST F. 1949, *De toren der kerk van Wechelderzande*, in *Taxandria*, XV, nummer 2, pp. 33-48.

Bronnen:

- *Inventaris Onroerend Erfgoed*: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be> Van Olmen 1997
- *Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Parochiekerk Sint-Amelberga [online]*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47477>
- Voor een meer gedetailleerde beschrijving zie ook: *Sint-Amelbergakerk Wechelderzande (Lille). Haalbaarheidsonderzoek herbestemming. ORIGIN Architecture & Engineering – Collectief Noord architecten – Universiteit Antwerpen (inzage in het haalbaarheidsonderzoek is mogelijk door een aanvraag te richten aan secretariaat@lille.be).*

Architecturale mogelijkheden

Het interieur leest als een homogene ruimtelijkheid. De middenbeuk heeft echter geen rechtstreeks natuurlijk licht.

De zijbeuken zijn in snede lager waardoor je zou kunnen stellen dat deze als kwaliteit een plek definiëren, maar de zichtrelatie met het altaar is zoals bij veel kerken moeilijk door de dikke kolommen.

Deze kolommen zijn relatief sober en vlak waardoor aansluitingen met nieuw schrijnwerk eenvoudig uit te voeren valt.

Er is momenteel geen rechtstreekse relatie met de buitenomgeving. De inkom uit de jaren 70 verloopt via een kleine deur die niet in verhouding staat tov de schaal van het betreden van een publiek gebouw. Het schilderij dat oorspronkelijk boven het hoofdaltaar hing, hangt momenteel wat ongelukkig in schaal en hiërarchie aan de achterkant van de zijbeuk.

De grote zij-altaarmeubels met hun respectievelijke schilderijen definiëren sterk de kerk. Capaciteit: +/- 370 stoelen.

Bronnen

- *Sint-Amelbergakerk Wechelderzande (Lille). Haalbaarheidsonderzoek herbesteding.*
- *ORIGIN Architecture & Engineering – Collectief Noord architecten – Universiteit Antwerpen*

Bouwfysische toestand

Zie Inspectierapport Monumentenwacht 26/4/2021 (ref 10106/2021/B).

Gehele object

Bouwfysische toestand	redelijk
Onderhoud	matig
Risico op gevolgschade	aanzienlijk

toelichting

Het gebouw verkeert algemeen in redelijk goede staat, maar vertoont enkele ernstige gebreken die dringend hersteld moeten worden om nog meer vervolgschade te voorkomen.

Regelmatig onderhoud, inspectie en herstel worden bemoeilijkt doordat de daken en goten niet veilig toegankelijk zijn.

Uitgevoerde werken sinds inspectierapport:

- Herstel lekken in dak
- Heraanleg kerktuin en restauratie hekwerk rond de kerk

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Amelbergakerk maakt geen deel uit van een beschermd stads- of dorpsgezicht of van een beschermd landschap. De kerk staat centraal in het dorpscentrum.

Als we naar de gemeenschapsvoorzieningen van Wechelderzande kijken, zien we centraal de kerk. Daarrond vallen 4 grote clusters op: de scouts/school, houtzagerij Helsen, hof d'Intere, Seringenhof. De doorgangsweg langs de kerk herbergt een deel typische detailhandel, kantoren en horeca waarbij het groot aandeel feestzalen opvalt. Dit alles maakt van Wechelderzande een levendig dorp waar de kerk als middelpunt zijn rol dient in te spelen.

De toekomstige parking en nabije bushalte zorgt voor een goede bereikbaarheid voor de volledige gemeente Lille.

Wechelderzande is voorwerp geweest van een studie van Omgeving voor een wensbeeld ervan. Ze lezen de structuur van Wechelderzande als 4 kwadranten (school en scouts, houtzagerij Helsen, hof d'Intere en Seringenhof) begrensd door de invalswegen waarvan elke kwadrant een groene kern heeft. De kwadranten zijn verbonden dmv bestaande dorps informele paden. Rond de kwadranten bevindt zich de typische verkavelingsdrijf in het groen die overgaat in een landbouwlandschap.

Tussen de kwadranten wordt centraal na sloop van de oude jongensschool een groen dorpshart voorzien waar de kerk deel van uitmaakt. Deze wordt in drie verdeeld: een wilde omheinde bloementuin rond de kerk naar

analogie met de landschapsschilderijen van de Wechelse school, een groen parkeerhof en een verhard dorps plein met bomen. De verharding van het openbaar domein wordt van de kerk naar hof d'interne doorgezet als een gedeelde ruimte. Ter hoogte van de hoeken waar zich cafés bevinden, verbreed het voetpad zodat deze plaats kan bieden aan terrassen.

Bronnen

- Inventaris onroerend erfgoed: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- Sint-Amelbergakerk Wechelderzande (Lille). Haalbaarheidsonderzoek herbestemming.
- ORIGIN Architecture & Engineering – Collectief Noord architecten – Universiteit Antwerpen

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Elke zaterdag is er een eucharistieviering of woord- en communiedienst.

Voor de vormelingen en eerste communicanten vinden er catechesemomenten en vieringen plaats. De catechese kan trouwens op een actieve betrokkenheid rekenen. De school maakt regelmatig mee gebruik van de kerk. De parochie wordt ondersteund door een actieve plaatselijke kerngroep.

De kerk is dagelijks vrij toegankelijk voor passanten.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
AANTAL INWONERS	3862	3859	4061	4111	4146	4229	4273
DOOPSELS	26	17	-				12
1STE COMMUNIE	30	26	-				20
AANTAL CATHECHISTEN	4	3	-				-
AANTAL DIE CATECHESE VOLGEN	29	32	-				13
VORMSELS	29	32	-				13
KERKELIJKE HUWELIJKEN	1	1	-				0
UITVAARTEN	12	9	-				4
VRIJWILLIGERS	109	100	-				-
AANWEZIGEN DAG 1	45	41	-				85
AANWEZIGEN DAG 2	189	230	-				230

Voor 2020 zijn er geen representatieve cijfers ter beschikking omwille van de coronapandemie.

Niet kerkelijke activiteiten

In 2024 ging het over de volgende activiteiten:

- 4 Concerten Davidsfonds Lille-Poederlee-Wechelderzande
- Opening en concert Zomer van Wechel
- 2 Concerten Guido Belcanto (KWB Wechel)
- 1 Benefietconcert Kom op tegen Kanker

2.2. Onze-Lieve-Vrouw in Gierle

2.2.1. Identificatie

Beeld boven: Beeldbank onroerend erfgoed.

Datum opname 24/11/1998 door Vlaamse Gemeenschap.

<https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/237542>.

Beeld rechts: Erfgoedbank Kempens Karakter.

Collectie Heemkring Norbert de Vrijter, collectie Jos Aerts.

Naam

Onze-Lieve-Vrouwkerk

Geografische ligging

Singel zn, 2275 Gierle, Lille
 Provincie Antwerpen
 Perceel: 13009_C_0648_B_000_00
 Kadastrale afdeling: 3
 Perceelsnr. C 648 B
 Aard: kerk
 Oppervlakte: 860 m²
 K.I.: €3004 (2G)

Plaats in kerkelijke structuur

Bisdom: Antwerpen
 Dekenaat: Kempen
 Pastorale eenheid Zacheus, Lille-Kasterlee
 Parochie: Onze-Lieve-Vrouw

Eigenaar

Domein van de gemeente Lille, Rechtstraat 44, 2275 Lille

Bescherming(en)/vastgesteld

Juridisch statuut inventarisatie als bouwkundig erfgoed
 De toren van de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de archeologische, artistieke en historische waarde: besluit van 9 februari 1951.

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw is vastgesteld als bouwkundig erfgoed omwille van de historische en architecturale waarde: laatste vaststelling gebeurde op 29 maart 2019.

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw maakt deel uit van de bescherming als stads- of dorpsgezicht van de dorpskom Gierle. Deze bescherming is er omwille van de volkskundige waarde: besluit van 29 december 1978.

2.2.2. Beschrijving

Cultuurhistorische of erfgoedwaarde

Georiënteerde, driebeukige pseudobasiliek met merkwaardige westtoren in Kempische baksteengotiek. Omringend, ommuurd kerkhof, thans buiten gebruik, met enkele bewaarde grafstenen; in het zuidelijk deel van de muur: bewaarde arduinen pijler met bekronende, gecementeerde siervaas, afkomstig van de voormalige toegangspoort.

Tot op heden zijn slechts weinig historische gegevens betreffende de kerk beschikbaar: volgens een jaartal dat zich tot voor enige tijd bevond op de muur achter het hoofdaltaar, zou de bouw van de kerk, al dan niet van steen, zijn aangevat in 1121. Dit valt moeilijk te bewijzen, maar het is wel zeker dat het oudste gedeelte van de huidige kerk, met name een deel van de middenbeuk, lang vóór 1500 gebouwd werd, wellicht onder pastoor Hendrik de Proost (+ 1461). In de 16de eeuw, vermoedelijk circa 1568, werd de huidige toren gebouwd; begin 17de eeuw werden kruisbeuk en koor gebouwd of tenminste vergroot. Zware beschadigingen tijdens de Godsdiensttroebelen, onder meer in 1565 en 1572, gevolgd door herstellingswerken.

Zijbeuken werden verhoogd en vergroot in 1737. In 1909 (ontwerp van 1908) werden naar ontwerp van de provinciale architect J. Taeymans de zijbeuken 1.50 meter verbreed en voorzien van afzonderlijke lessenaarsdaken, terwijl de overige bedaking werd vernieuwd en de zuilen van hun bepleistering werden ontdaan. Het bepleisterd tongewelf werd vervangen door een houten en een nieuwe sacristie werd aangebouwd aan de zuidzijde van het koor.

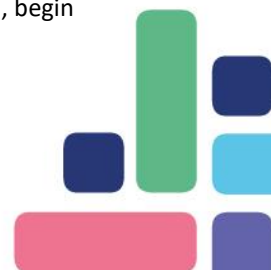
De plattegrond van deze laatgotische kruiskerk met pseudo-basilicale opstand ontvouwt een tussen zijruimten (doopkapel ten noorden en magazijn ten zuiden.) ingebouwde westtoren met aansluitend driebeukig schip van vier traveeën, uitspringend transept van anderhalve travee met vlakke sluiting en koor van twee rechte travee met driezijdige sluiting. Met uitzondering van de toren waar veelvuldig gebruik werd gemaakt van zandsteen, werd het geheel opgetrokken uit baksteen onder leien zadel- en lessenaarsdaken.

Ingebouwde westtoren met opvallende verwerking van zandsteen voor hoek- en negblokken; vierkante basis van vier geledingen, geflankeerd door versneden, haaks op elkaar gestelde steunberen en een polygonaal traptorentje onder ingesnoerde leien spits op de zuidwestelijke hoek; westgevel geopend door een korfboogdeur en bekronend spitsboogvenster in doorlopende zandstenen spitsboogomlijsting; hogere geleding gemarkeerd door blindbogen. De overgang van de vierkante basis naar de octogonale klokkenverdieping wordt gemaakt door een blinde geleding met driehoekige afschuiningen, waartussen eveneens blinde bogen. Het achzijdige segment bevat spitsbogige galmgaten en een boogfries onder licht ingesnoerde, doch relatief hoge naaldspits. Het overige gedeelte van de kerk is vrij homogeen en sober met spitsboogvensters voorzien van variërend neogotisch maaswerk tussen ritmerende, dubbele steunberen; verspreide ingemetselde grafstenen en tegen het koor 18de-eeuwse sarcofaag en Calvarie.

Bepleisterd en beschilderd interieur: spitsboogarcade met bakstenen zuilen op bepleisterde polygonale sokkel; houten tongewelven, halve in de zijbeuken.

Mobilair. Schilderij: Geboorte van Maria, Jan Erasmus Quellin (?), circa 1700.

Beeldhouwwerk: gekleed beeld Onze-Lieve-Vrouw met kind, Thomas Hazart, circa 1580; De kleine Johannes kust de hand van Jezus, circa 1700, geschilderd hout; Verrezen Christus, 1710, geschilderd eik; beschilderde beelden van Heilig Ambrosius van Milaan en Heilig Nicolaas van Myra, vierde kwart van de 17de eeuw – eerste kwart van de 20ste eeuw; Heilige Sebastiaan, 1714; gepolychromeerd houten beeld van de Heilige Helena, begin 18de eeuw; Jezus aan het kruis, terracotta, vierde kwart 19de eeuw – eerste kwart 20ste eeuw.

Meubilair: neogotisch hoofdaltaar met retabel, H. Maes, eerste kwart 20ste eeuw; verdwenen zijaltaren, doch bewaarde neogotische retabels, begin 20ste eeuw; koorgestoelte, eik, begin 18de eeuw; lambrisering uit de tweede helft van de 17de eeuw in de sacristie; eiken preekstoel, Jan Baptist De Wré, 1714; eiken biechtstoelen in Lodewijk-XVI-stijl, 1823; beschilderde 17de-eeuwse biechtstoel met rouwende engelenhermen; balustrade doksaal met muziekinstrumenten en musicerende engeltjes, tweede helft van de 17de eeuw, eik; doopvont, tweede helft van de 17de eeuw, marmer en koper; moderne glasramen van de hand van Hizette, aangebracht nadat de oude glasramen sneuvelden in de Tweede Wereldoorlog met uitzondering van het glasraam in de noordelijke transeptarm dat 1905 gedateerd is en afkomstig is uit het werkhuis L. Grossé te Brugge.

Er zijn ook hedendaagse kunstwerken van Gielse kunstenaars. Er zijn verschillend^{de} beeldhouwwerken van Willy Peeters en André Proost (20ste eeuw) en 8 schilderijen van Jill Vervoort die een hedendaagse uitbeelding zijn van de 8 zaligheden (2024).

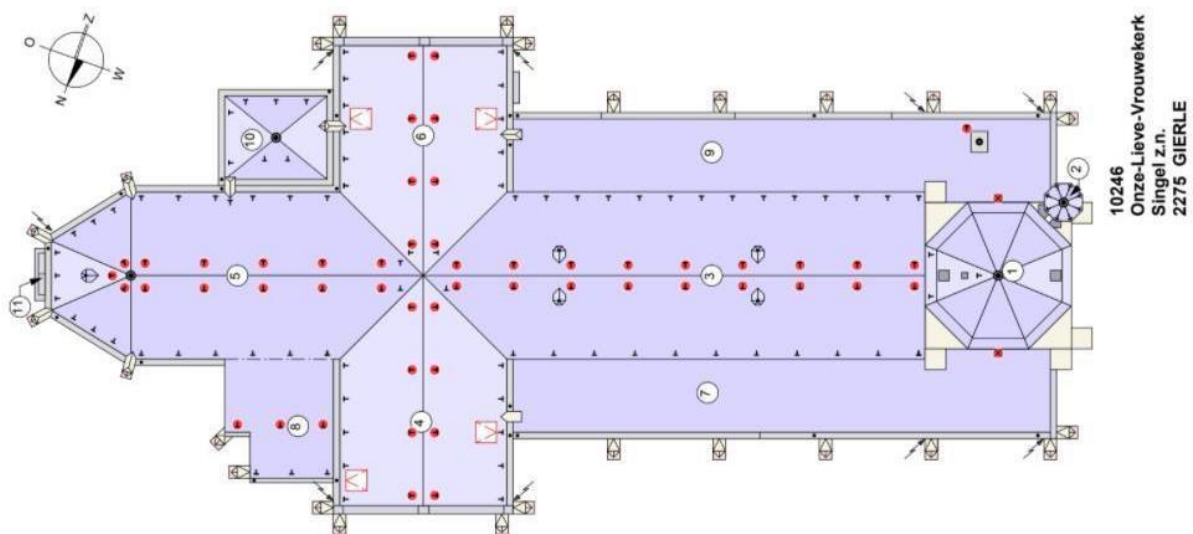
Meer informatie

- Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten & Landschappen, Afdeling Monumenten en Landschappen Brussel, Archief Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, Plannen, nummers 1754-1756.
- Provinciaal Archief Antwerpen, Kerken, plannen 12, Gierle, doss. 6.
- DE KOK H. 1980, Gids voor het oude Turnhout en omgeving. 2/De omliggende gemeenten, Antwerpen-Amsterdam, pp. 95-98.
- JANSEN J. 1976, Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Antwerpen, Kanton Turnhout I, Brussel-Antwerpen, pp. 15-17.
- KENNES H. & STEYVAERT R. 2001: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Herentals, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N3, Brussel – Turnhout
- VAN ROOY K. 1913, Geschiedkundige aantekeningen over Gierle, vooral in kerkelijk opzicht, in Taxandria. Annales du Cercle historique et archeologique de la Campine, X, pp. 129-152.

Bronnen

- Inventaris onroerend erfgoed: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Architecturale mogelijkheden

Bouwfysische toestand

Op 10 oktober 2023 heeft Monumentenwacht een grondige bouwkundige inspectie van het kerkgebouw uitgevoerd. De bevindingen zijn opgenomen in het rapport 10246-2023-B.

Op datum van de inspectie werd de algemene toestand van het gebouw als redelijk beschouwd. Het onderhoud is matig omwille van dringende aandacht voor het onderhoud van de dakgoten en het algemene onderhoud van de zolders. Het risico op gevolgschade is aanzienlijk en de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van de daken is slecht.

Binnen de termijn van dit kerkenbeleidsplan dringt zich de restauratie van enkele bouwdelen op: de glas-in-lood ramen, het muurwerk van de toren en de leibedekking van de daken.

Bovenstaande bevindingen zijn ook in vorige rapporten (2019, 2016) van Monumentenwacht opgenomen, en het wordt zeer dringend om die punten aan te pakken en op te lossen.

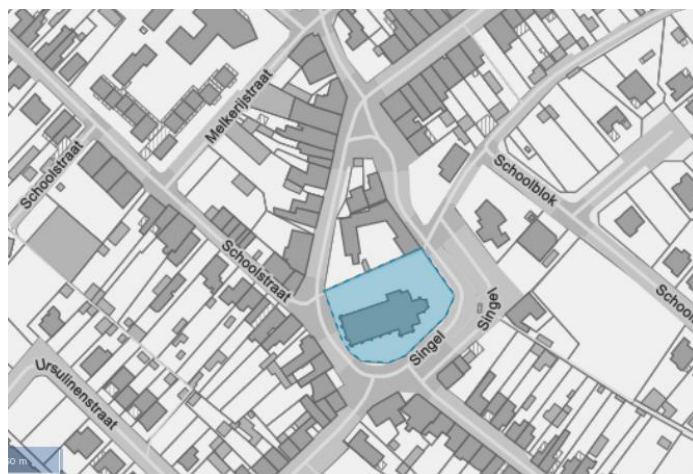
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Onze-Lieve-Vrouw maakt deel uit van een beschermd dorpsgezicht 'Dorpskom Gierle'.

De dorpskom van Gierle wordt gekenmerkt door een ringweg 'Singel' rondom de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw met omringend kerkhof en de aangrenzende Latijnse School annex jeneverstokerij, en de Schuur die ingericht is voor culturele activiteiten. Op een grasperk naast de kerk bevindt zich een oorlogsmonument voor de gesneuvelden van de oorlog 14-18, en langs de andere kant van de kerk staat een klein vredesmonument met een vredesduif.

Op dit centrale punt komen vanuit alle richtingen straten toe: Gierlebaan, De Nefstraat, Oude Baan, Schoolblok, Schoolstraat en Vennestraat. Het landelijke karakter bleef hier goed bewaard.

Er zijn enkele publieke functies in de nabijheid (parking, jeugdhuis, bibliotheek, parochiezaal, speelplein, wereldwinkel ...)

Bronnen

- Inventaris onroerend erfgoed: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

In 2024 vonden zowel kerkelijke als niet-kerkelijke activiteiten plaats.

Elke 1ste en 2de zondag van de maand is er een gebedsviering, die verzorgd worden door 3 gemandateerde gebedsvoorgangers. Elke 4de zondag is er een eucharistie, opgeluisterd door het Ceciliakoor. Verder zijn er vieringen op de kerkelijke feestdagen. Een jaarlijks hoogtepunt is de Oogstmis tijdens Giel Mert begin augustus.

In de maanden mei en oktober zijn er ook wekelijkse vieringen in de kapel van Rooien.

Een overzicht van de verschillende vieringen en sacramenten staat opgesomd in onderstaande tabel.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
AANTAL INWONERS	4349	4383	4430	4437	4481	4562	4652
DOOPSELS	15	25	-			11	6
1STE COMMUNIE	32	32	-			15	16
AANTAL CATHECHISTEN	8	5	-			4	3
AANTAL DIE CATECHESE VOLGEN	29	5	-				
VORMSELS	25	29	-			26	23
KERKELIJKE HUWELIJKEN	2	2	-			0	0
UITVAARTEN	15	21	-			9	12
VRIJWILLIGERS	190	190	-			146	143
AANWEZIGEN DAG 1	70	81	-			66	59
AANWEZIGEN DAG 2	192	198	-			248	127

Naast de zondagsvieringen gingen ook andere kerkelijke activiteiten in de kerk door. Maandelijks komt de gebedsgroep De Derde Dag samen in de kerk. Gemiddeld zijn er 8 tot 10 personen die samen komen om in de bijbel te lezen en om daarover te delen met elkaar. De vormelingen die hun plechtige communie doen, kwamen ook 8 keren met hun ouders samen in de kerk om hun plechtige communie voor te bereiden. Het hoogtepunt was een overnachting in de kerk van zaterdagmiddag tot zondagochtend. De eerste communicanten hebben 4 bijeenkomsten in de kerk ter voorbereiding van een viering.

Er zijn ook verschillende niet-kerkelijke activiteiten in 2024 in de kerk doorgegaan nl. 4 concerten en een optreden.

In 2024 heeft de kerkraad beslist om de kerk te openen buiten de uren van een kerkelijke activiteit. De kerkraad is van mening dat de kerk overdag een plaats mag zijn van rust en bezinning, en dat het kunstpatrimonium van de kerk opengesteld moet worden voor een breder publiek. Daarvoor heeft de kerkraad zich aangesloten bij de VZW Open Kerken. De VZW Open Kerken geeft materiële ondersteuning bij het openhouden van de kerk door verspreiding van folders en het opzetten van een website waarbij onze kerk vernoemd wordt als Open Kerk. Niet-kerkelijke activiteiten kunnen via de website van Open Kerken bekend gemaakt worden. Verder is een werkgroep met een achttal leden opgericht om de kerk dagelijks te openen tussen 10u en 16u. De kerk heeft ook deelgenomen aan de Open Kerkdagen begin juni 2024.

Visie van de kerkfabriek van Gierle op de toekomst van het kerkgebouw

Op de kerkraad van 17 maart 2025 heeft de kerkfabriek van O.L.V. Geboorte Gierle volgende visie op het beleid voor de kerk unaniem goedgekeurd.

O.L.V. Geboorte in Gierle (verder genoemd de kerk) heeft een religieuze en historische waarde, in het verleden, vandaag en in de toekomst. De kerkfabriek wil de komende 6 jaren zowel de religieuze als de historisch culturele waarde behouden en versterken waar mogelijk.

Religieuze waarde

Ondanks het dalend aantal kerkbezoekers tijdens vieringen moet de kerk een religieuze activiteit blijven behouden voor de lokale geloofsgemeenschap in Gierle. Op dit ogenblik zijn er nog 3 vieringen per maand waarvan 1 eucharistieviering. De eucharistieviering wordt opgeluisterd door het Ceciliakoor en tijdens die viering worden ook de overledenen van de vorige maand herdacht. Verder zijn er 2 woord – en communiediensten die in een beurtrol door 3 gemandateerde voorgangers worden verzorgd. Tijdens kerkelijke feestdagen, de eerste communie, de plechtige communie en andere themavieringen, opgeluisterd door bijvoorbeeld onze jeugdharmonie zijn er opmerkelijk meer kerkgangers aanwezig, en is het duidelijk dat de lokale verankering voor de gelovige gemeenschap belangrijk blijft en gewaardeerd wordt. De aanwezigheid van een nabije kerk in het dorp is nog het duidelijkste bij begrafenissen waarbij de kerk de enige ruimte is waar de vele aanwezige mensen al zittend op een respectvolle wijze kunnen deelnemen.

De kerkfabriek wil benadrukken dat het concept van een zondagskerk in onze pastorale eenheid niet werkt. Er zijn zelden gelovigen van andere parochies aanwezig in de zondagskerk, en zelfs op gemeenschappelijke vieringen vanuit de pastorale eenheid zijn er weinig deelnemers van de andere parochies dan die waar de kerk gelegen is. De kerkfabriek meent dan ook dat een afbouw van vieringen in de lokale kerk, de gelovigen eerder uit de kerk houdt, dan ze samenbrengt in de zondagskerk. Zelfs al is er nog maar een kleine groep gelovigen die geregeld naar de vieringen komt, blijft het belangrijk om een aanbod aan vieringen te voorzien. Temeer daar het grootste deel van de kerkbezoekers een hoge leeftijd heeft en minder mobiel is. De kerk moet een A-label behouden.

Naast de klassieke vieringen worden in de kerk ook andere religieuze activiteiten georganiseerd. De Derde Dag is een groep van een tiental mensen die maandelijks in de kerk samenkomt om een tekst uit de bijbel te lezen en met elkaar deelt wat hen daarin treft. De vormelingen hebben bijeenkomsten in de kerk en hun jaarlijks hoogtepunt is een overnachting in de kerk. Ook de kinderen die hun eerste communie doen, komen 4 keren samen in de kerk, om zich voor te bereiden op hun eerste communie. Jaarlijks is er wel een speciale en unieke activiteit zoals bijvoorbeeld de Dag van de Heer waarbij de kerk gedurende 24 uren open staat om te bidden en te vieren.

Er is in deze tijd van drukte en stress ook nood aan een ruimte voor rust en bezinning voor de gelovige gemeenschap van Gierle en voor alle toevallige passanten. Daarom wordt de kerk al gedurende meer dan een jaar dagelijks geopend door een achttal vrijwilligers. Zij geven dagelijks mensen de kans om de kerk binnen te lopen en een kaarsje te branden.

Historische en culturele waarde

De kerk is een beschermd monument in de beschermde dorpskern van Gierle, ze heeft een geklasseerde toren uit de 16de eeuw met een unieke achthoekige vorm. De kerk vormt een baken in het landschap en vormt letterlijk het middelpunt van het dorp.

In de kerk zijn heel wat waardevolle historische voorwerpen zoals oude kazuifels, kelken en monstransen, meer dan 30 oude grafstenen, een preekstoel en biechtstoelen, en oude geschriften en documenten die de geschiedenis van de parochie weergeven.

Er zijn kunstwerken van de 17de, 18de en 19de eeuw zoals beeldhouwwerk, schilderijen en glasramen (zie ook hoger), maar ook hedendaagse kunst van lokale kunstenaars zoals beelden in brons van Willy Peeters, beelden van André Proost en 8 schilderijen van de 8 zaligheden van Jill Vervoort.

Verder is er ook een uniek orgel van einde 18de eeuw – begin 19de eeuw, dat na restauratie zeker kan gebruikt worden voor orgelconcerten. Jaarlijks worden culturele activiteiten georganiseerd zoals concerten of woordkunst van lokale culturele verenigingen of groepen van buiten Gierle.

Om al deze unieke kunstwerken en voorwerpen niet achter een gesloten deur te houden, is de kerk lid van de VZW Open Kerken. De kerk is opgenomen in hun bestand en is terug te vinden op de website van Open Kerken (<https://openchurches.eu/nl-be/gebouwen/onze-lieve-vrouw-geboorte-gierle>). Een groep vrijwilligers houdt de kerk dagelijks open om het patrimonium open te stellen voor dorpsbewoners en voorbijgangers. Jaarlijks neemt de kerk deel aan de Openkerkendagen die begin juni georganiseerd worden door de VZW Open Kerken. In 2025 is het thema 'Verborgene schatten van kelder tot zolder...' en worden aurifrisia vanuit de 16de eeuw centraal gesteld.

Om zowel de religieuze als de cultuur-historische rol van het kerkgebouw waar te maken, zijn in de komende jaren verschillende investeringen nodig. Hieronder wordt een opsomming gegeven van acties en investeringen die noodzakelijk zijn, en waarvan de grote investering zullen opgenomen worden in het meerjarenplan 2026-2031.

Acties en investeringen om de rol van de kerk als religieus gebouw te ondersteunen:

- Openstellen van de kerk om vraag naar rust en bezinning mogelijk te maken
- Blijven aanbieden van eucharistievieringen en kerkelijke activiteiten
- De kerk als ontmoetingsplaats voor gelovigen ter beschikking stellen
- Onderhouden en opsmukken van de kerk binnenin
- Investeren in hedendaagse en toegankelijke kunst die een aspect van het geloof weer geven
- Investeren in audiovisuele apparatuur

Acties en investeringen om het historisch culturele aspect van het gebouw te benadrukken

- Restauratie van de toren
- Restauratie en conserveren van de glasramen
- Restauratie van het orgel
- Dagelijks openstellen van de kerk
- Waardevolle en historische stukken tentoonstellen
- Borden met historische informatie en toelichting bij objecten installeren
- De kerk openstellen voor activiteiten zoals concerten, optredens, tentoonstellingen
- Camerabeveiliging installeren
- Uitvoeren van de dringende bouwkundige adviezen van de dienst Monumentenwacht (zie ook hoger)

2.3. Sint-Pieter in Lille

2.3.1. Identificatie

Beeld links: Beeldbank onroerend erfgoed. Datum opname: 8/08/2012 door Pascal Van Acker.

<https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/180446>. Beeld rechts: Erfgoedbank Kempens Karakter. Collectie Heemkring Norbert de Vrijter, collectie Jos Aerts.

<u>Naam</u>	Sint-Pieterkerk
<u>Geografische ligging</u>	Kerkstraat 1, 2275 Lille Provincie Antwerpen Perceel: 13019_E_0618_B_000_00 Kadastrale afdeling: 1 Perceelsnr. E 618 B Aard: kerk Oppervlakte: 875 m ² K.I.: €6046 (2G)
<u>Plaats in kerkelijke structuur</u>	Bisdom: Antwerpen Dekenaat: Kempen Pastorale eenheid Zacheus Parochie: Sint-Pieter
<u>Eigenaar</u>	Domein van de gemeente Lille, Rechtestraat 44, 2275 Lille

Bescherming(en)/vastgesteld

Juridisch statuut inventarisatie als bouwkundig erfgoed

De toren van de Sint-Pieterkerk is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de archeologische, artistieke en historische waarde: besluit van 19 januari 1935.

Het schip is vastgesteld bouwkundig erfgoed op de Inventaris Onroerend Erfgoed Vlaanderen.

De Sint-Pieterkerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed omwille van de historische en architecturale waarde: laatste vaststelling gebeurde op 29 maart 2019.

2.3.2. Beschrijving

Cultuurhistorische of erfgoedwaarde

Het is een georiënteerde, neogotische kruisbasiliek met oudere westtoren, gelegen bij het begin van de straat links. Voormalig lag er, omringend, een kerkhof. Dat is omgevormd tot parking in de jaren 1960.

Vóór 1123 was de kapel van Lille afhankelijk van de hoofdparochie van Vorselaar; in 1123 door Burchard, bisschop van Kamerijk geschonken aan het kapittel van de kathedraal van Kamerijk. In 1567 werd Lille een zelfstandige parochie. In 1584 werd de toenmalige kerk door brand vernield, de gotische toren van circa 1500 bleef behouden. In de periode 1590-1598 werd de kerk gedeeltelijk herbouwd en hersteld, doch de definitieve heropbouw en herinrichting werden pas in 1632 beëindigd. In 1844 werd de kerk vergroot door de bouw van een transept naar ontwerp van architect F. Berckmans en in 1848-1850 met de bouw van een doopkapel en een magazijn aan weerszijden van de toren. In de periode 1912-1914 werd de kerk met uitzondering van de toren gesloopt wegens bouwvalligheid en omdat ze te klein was geworden; gevolgd door de bouw van een nieuwe kerk naar ontwerp van de Antwerpse architect Ern. Dieltiens met integratie van de gotische toren, waarvan de spits vernieuwd werd in 1980. In een eerste fase werden koor en transept gesloopt en heropgebouwd, zodat de misvieringen in de kerk konden blijven doorgaan; nadien volgde de rest van de kerk. De nieuwe constructie werd op het kadaster geregistreerd in 1916.

De huidige plattegrond ontvouwt een driebeukige kruisbasiliek met uitspringende westtoren, geflankeerd door een polygonale doopkapel (noorden) en een bergruimte (zuiden), schip van vijf traveeën, licht uitspringend transept van één travee met vlakke sluiting en koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting. Opgetrokken uit Boomse baksteen onder leien bedaking.

Massief aandoende westtoren van zes geledingen onder ingesnoerde leien naaldspits; baksteenbouw met verjongende hoeksteunberen en verwerking van witte steen voor onder meer waterlijsten en deuroplijsting; westgevel geopend door een verdiepte korfboogdeur onder arduinen waterlijst met rocaille sluitsteen en bekronend spitsboogvenster in zandstenen omlijsting; hogere geledingen gemarkeerd door spaarvelden met boogfriezen; bovenaan gekoppelde spitsbogige galmgaten. Flankerende, polygonale traptoren met lichtgleuven tegen zuidgevel.

Schip geritmeerd door versneden steunberen waartussen eenvoudige spitsboogvensters met variërend neogotisch maaswerk, radvensters in de middenbeuk; aflijnende baksteenfriezen. Koor en transept met gelijkaardig uitzicht. Deuren in het transept ingebracht in 1969. Lagere zijkoren in de oksels van transept en koor.

Interieur: gelambriseerd, hogerop bepleisterd met gebruik van schijnvoegen voor omlijstingen, bundelpijlers, gewelfribben en gordelbogen; spitsboogarcade op eenvoudige bundelpijlers; bakstenen kruisribgewelven met ribben neerkomend op colonnetten met koolbladkapiteel, waardoor het rijzige karakter van het interieur wordt benadrukt. Schijntriforium tussen de spitsboogarcade en de radvensters.

Mobilier. Schilderijen: rijke verzameling 17de-eeuwse schilderijen van de Vlaamse School, onder meer Heilige Familie met de kleine Johannes (1670), Hemelvaart, Jezus aan het Kruis met Maria Magdalena aan de voet, Jezus ontmoet Veronica, Heilige Familie met de kleine Johannes en Heilige Elisabeth, Kruisafneming, Kruisoprichting, Maaltijd met de Emmaüsgangers, Prediking van Jezus. Marteldood van de Heilige Petrus, gedateerd 1663, Th. Boeyermans.

Beeldhouwwerk. Gepolychromeerde houten beelden, Onze-Lieve-Vrouw met Kind, vierde kwart van de 16de eeuw, Thomas Hazart; Heilige Antonius abt en Heilige Jozef met Kind, tweede helft van de 17de eeuw, Nicolaas Van der Veken; Heilige Catharina van Alexandrië, tweede helft van de 15de eeuw; Heilige Sebastiaan, tweede helft van de 17de eeuw; Onze-Lieve-Vrouw van Smarten, tweede helft van de 17de eeuw; Heilige Anna leert Maria lezen, tweede helft van de 17de eeuw; beeldengroep Calvarie, 16de eeuw. Twee eiken 18de-eeuwse reliëfs, Berouw van de Heilige Petrus en Onze-Lieve-Vrouw met Kind; Petrus als paus, hout, eerste helft van de 19de eeuw.

Meubilair: gemarmerde, houten portiekaltaren, hoofdaltaar van 1776; zijaltaren uit tweede helft van de 17de eeuw; rechter koorgestoelte met wapenschild en gedateerd schenkingsopschrift van van Steenhuys, 1673, links kopie van 1919; neogotische preekstoel met schenkingsopschrift Franciscus Segers 1917, steen en eik; neogotische eiken biechtstoelen, 1918, door H. Maes; orgel van de hand van Louis II de la Haye 1761, eiken orgelkast, 1760, J. en N. Verbuecken; orgel grondig aangepast in 1893 door P. Stevens uit Duffel, een tweede maal in 1957 door G. D'Hondt uit Herselt; 18de-eeuws doopvont, rood marmer en messing; glasramen, in het koor uit de periode 1912-1914, behalve het middelste dat geplaatst werd in 1980 naar ontwerp van L. Vingerhoets; in het transept (1912-1914) van de glazeniers Hochrijter-Geyer (Antwerpen); in linker zijbeuk (1990) en doopkapel naar ontwerp van H. Van de Perre, in rechter zijbeuk gesigneerd A. Calders, 1971.

Gedenkplaat "1914 Kruisweg O.H.J.C. 19/ opgericht aan onze helden, glorievol gesneuveld/ voor 't vaderland tijdens den wereldoorlog", met de namen van de schenkers die de kruisweg in 1914 mogelijk maakten. Gezien het uitbreken van de Grote Oorlog werd deze opgedragen aan de gesneuvelden, die dan nog niet gekend waren.

Meer informatie

- Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten & Landschappen, Afdeling Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumentenzorg Antwerpen, Monumenten en Landschappen, Beschermingsdossier A/0690.
- Kadaster Antwerpen, Mutatieregisters Lille, schetsen 1916/7.
- Provinciaal Archief Antwerpen, Kerken, plannen 16, Lille, dossier 2, 4, 7. AERTS J. en WILLEMS J. 1981, Lille, het Croatendorp, Lille, pp. 96-157.
- JANSSEN J. 1977, Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Antwerpen, Kanton Herentals, Brussel-Antwerpen, pp. 35-37.
- KENNES H. & STEYVAERT R. 2001: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Herentals, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N3, Brussel – Turnhout.
- VAN DEN BRANDEN W. 1986, De beeldenstorm van de neogotiek in de Sint-Pieterskerk, Heemkundige Kring "Norbert de Vrijter", Jaarboek 1986, IV, pp. 30-56.
- VAN DEN BRANDEN W. 1989, Een Louis II de la Haye-orgel in de Sint-Pieterskerk van Lille

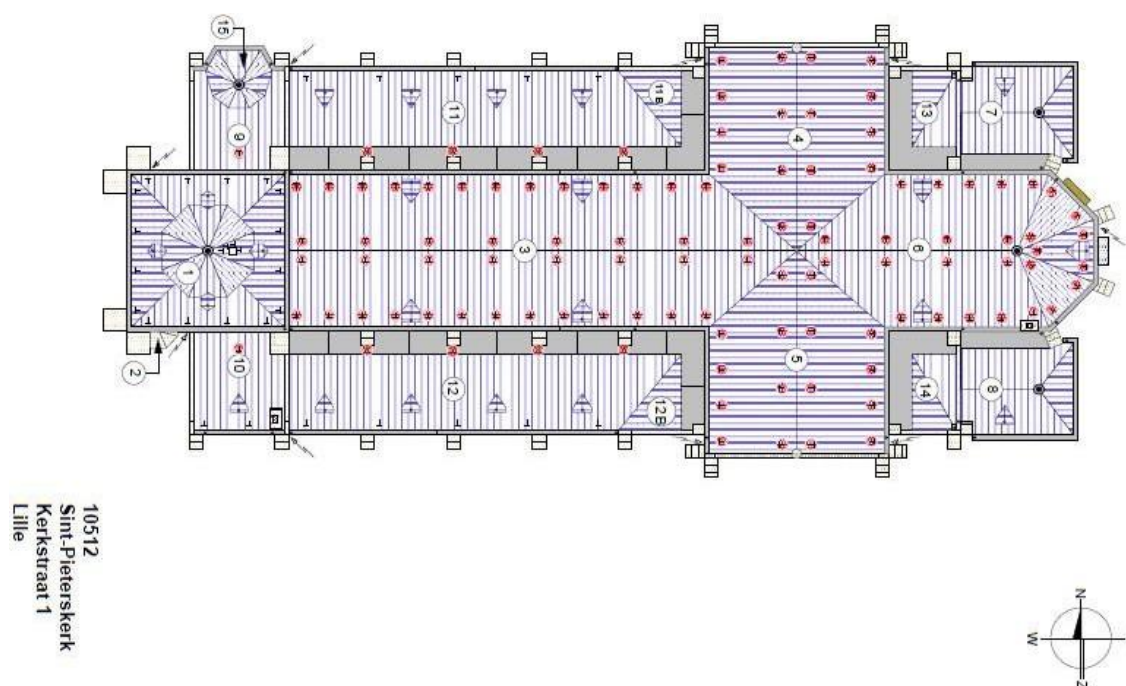
- Heemkundige Kring “Norbert de Vrijter”, Jaarboek 1989, VII, pp. 97-105.
- VERBIEST F. 1955, Sint-Pieters-Lille, zelfstandige parochie: 1562 of 1567 of 1572?, in Taxandria, XXVII, nummers 1-2, pp. 47-53.

Bronnen

- Inventaris onroerend erfgoed: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Architecturale mogelijkheden

Gezien de ligging en de staat van het gebouw zijn er geen uitbreidings- of inkrimpingsmogelijkheden opdoorn.

Bouwfysische toestand

Zie Inspectierapport Monumentenwacht 17/10/2021 ref 10512/2021/B

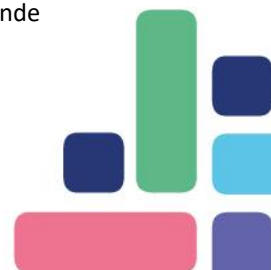
Losgekomen en verzwakte delen (leien, loodaansluitingen, galmborden, metselwerk,...) vormen een groot gevaar voor passanten en dus de publieke veiligheid rondom het gebouw, vooral rondom toren. Zeker bij hevige regen en wind, moet de omgeving uit voorzorg afgesloten worden. Dringend ingrijpen is hier de boodschap!

Een globale restauratie van toren en zijn historische uitrusting in samenspraak met het agentschap Onroerend Erfgoed is aangewezen.

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Pieter maakt geen deel uit van een beschermd stads- of dorpsgezicht of van een beschermd landschap.

De Sint-Pieterskerk in Lille is gelegen in het dorpscentrum van Lille. De kerk situeert zich echt in het hart van de gemeenschap, met op zeer korte afstand o.a. een parochiecentrum, een woonzorgcentrum (!), verschillende horeca-gelegenheden, een bibliotheek, de begraafplaats,...

De kerk is zeer toegankelijk met verschillende vervoersmogelijkheden. Er is ruime parkeergelegenheid in de onmiddellijke nabijheid van het gebouw.

Bronnen

- Inventaris onroerend erfgoed: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt momenteel gebruikt als centrumkerk. Deze kerk ligt centraal in de cluster Lille. We spreken in deze kerk nog over een sterke groep aanwezigen in de traditionele liturgie.

Ook willen we in deze kerk de volgende zes jaar voornamelijk inzetten op het aanbod van kwaliteitsvolle liturgie die een bredere uitstraling kan hebben.

Daarom moet worden overwogen om in de volgende zes jaar hoogdagvieringen met eucharistie te centraliseren in deze kerk.

We gaan bij deze kerk uit van een A label.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
AANTAL INWONERS	5247	5301	5250	5346	5445	5412	5380
DOOPSELS	23	61	7	20	21	27	16
1STE COMMUNIE	41	46	-		35	23	28
AANTAL CATHECHISTEN	3	4	-	3	3	2	2
AANTAL DIE CATECHESE VOLGEN	3	4	-				
VORMSELS	48	46	-	33	28	30	35
KERKELIJKE HUWELIJKEN	4	3	1	3	2	0	0
UITVAARTEN	36	25	23	15	19	26	20
VRIJWILLIGERS	95	110	-				
AANWEZIGEN DAG 1	121	186	-				
AANWEZIGEN DAG 2	379	365	-				

Voor 2020 zijn er geen representatieve cijfers ter beschikking omwille van de coronapandemie.

2.4. Sint-Jan-Baptist in Poederlee

2.4.1. Identificatie

Beeld boven: Beeldbank onroerend erfgoed.
 Datum opname: 20/11/1998 door Vlaamse Gemeenschap.
<https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/272980>.
 Beeld rechts: Erfgoedbank Kempens Karakter.
 Collectie Heemkring Norbert de Vrijter, collectie Jos Aerts.

<u>Naam</u>	Sint-Jan-Baptist
<u>Geografische ligging</u>	Dorp 2, 2275 Poederlee, Lille Provincie Antwerpen Perceel: 13032_B_0295 000_00 Kadastrale afdeling: 4 Perceelsnr. B 295 Aard: kerk Oppervlakte: 395 m ² K.I.: €3631 (2G)
<u>Plaats in kerkelijke structuur</u>	Bisdom: Antwerpen Dekenaat: Kempen-Oost Pastorale eenheid Zacheus Parochie: Sint-Jan-Baptist
<u>Eigenaar</u>	Domein van de gemeente Lille, Rechtestraat 44, 2275 Lille
<u>Bescherming(en)/vastgesteld</u>	Juridisch statuut inventarisatie als bouwkundig erfgoed De parochiekerk Sint-Jan-Baptist is vastgesteld als bouwkundig erfgoed omwille van de historische en architecturale waarde: de laatste vaststelling door de minister dateert van 29 maart 2019.

2.4.2. Beschrijving

Cultuurhistorische of erfgoedwaarde

Het is een georiënteerde, pseudo-kruisbasiliek met omringend, ommuurd kerkhof. De huidige neogotische constructie dateert van 1906 (aanbesteding)-1909 en werd uitgevoerd naar ontwerp van Jules Petrus Taeymans. 15de-eeuwse toren en koor werden geïntegreerd in de nieuwe constructie. Ondertussen is er een nieuw kerkhof in de Heggebossen, nabij de Heggekapel, ter vervanging van het omringende kerkhof. De goedkeuring voor het nieuwe kerkhof dateert van 1969.

De plattegrond ontvouwt een uitspringende vierkante westtoren, met rouwkapel aan zuidzijde, een driebeukig schip van drie traveeën, een lager transept van één travee met vlakke sluiting en een eveneens lager koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting tussen rechthoekige zijkoren van één travee, bergruimte (noord) en sacristie (zuid). Het geheel werd opgetrokken uit baksteen onder leien bedaking.

Vrij massieve westtoren in Kempense baksteengotiek; drie geledingen, gemarkeerd door haaks op elkaar gestelde, versneden steunberen onder ingesnoerde naaldspits. Korfboogpoort met archivolt van zandsteen en spitsbogig veld met neogotische nis waarin beeld van de Heilige Johannes staat. Hogerop eenvoudig spitsboogvenster. Derde geleding met spitsbogige galmgaten. Het schip is geritmeerd door versneden steunberen met daartussen spitsboogvensters met neogotische tracering en doorgetrokken waterlijst onderaan en met aflijnende baksteenfriezen. Voorts gelijkaardig uitzicht. Tegen het koor bevindt zich een Calvarie, gift van baron Gilles de Pelichy, volgens het opschrift.

Het interieur is bepleisterd en beschilderd met een spitsboogarcade op zuilen voorzien van koolbladkapiteel; middenbeuk met houten tongewelf, halve tongewelven in de zijbeuken en zijkapellen met houten kruisgewelven. In de kerk is een gedenkplaat aangebracht in marmer(imitatie?), met daarop de namen van de gesneuvelde en overleden soldaten van Poederlee2.

Mobilair. Beeldhouwwerk: Heilige Sebastiaan, tweede helft 17de eeuw, witgeschilderd hout; Heilige Johannes de Doper, terracotta, 18de eeuw.

Meubilair: preekstoel, midden 17de eeuw, eik, thans getransformeerd tot altaar; voorts neogotisch meubilair. Glasramen in transept gesigneerd H. van de Perre, 1997.

Meer informatie

- Provinciaal Archief Antwerpen, Kerken, plannen 22, Poederlee, dossier 2.
- JANSEN J. 1977, Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Antwerpen, Kanton Herentals, Brussel-Antwerpen, pp. 42-43.
- KENNES H. & STEYAERT R. 2001: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Antwerpen, Arrondissement Turnhout, Kanton Herentals, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 16N3, Brussel - Turnhout.

Bronnen

- *Inventaris onroerend erfgoed*: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Architecturale mogelijkheden

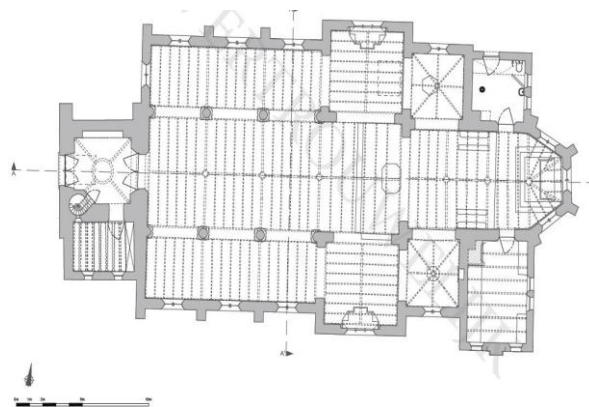
Er zijn minieme uitbreidingsmogelijkheden van het kerkgebouw, gezien het gebouw omringd is met een mooie aangelegde kerktuin.

Compartimentering is mits de noodzakelijke budgettaire investeringen mogelijk.

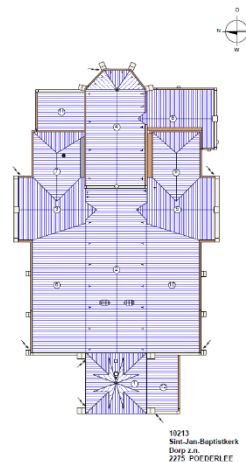
Er bevindt zich in de kerk een zeer kleine toiletruimte met harmonicadeur. Naar toekomstig gebruik van het kerkgebouw toe zal moeten bekeken worden hoe nieuwe sanitaire voorzieningen nodig zullen zijn.

De eventuele aanpassingen aan het kerkgebouw zullen hun verloop pas kennen wanneer er een herbestemming van deze kerk is gevonden. Er zijn verschillende pistes mogelijk, maar alles staat of valt met de functiewijziging/herbestemming van het kerkgebouw. Het is zeker denkbaar en zelfs wenselijk om er een soort ontmoetingsfunctie aan te geven, maar het is ook een levensvatbaar idee om de kerk deels af te breken om een soort van fysiek open kerk te verkrijgen.

Het is een draagbaar altaar, dus bij onttrekking van de eredienst kan de gehele kerk 'leeggemaakt' worden om eventueel anders ingericht te worden.kerk.

- steen
- hout
- leer
- orgelkast materiaal (hout)
- substratmateriaal
- nieuwe vloer
- opbouwplaat
- substraat
- substraat
- afvoer
- schoorsteen

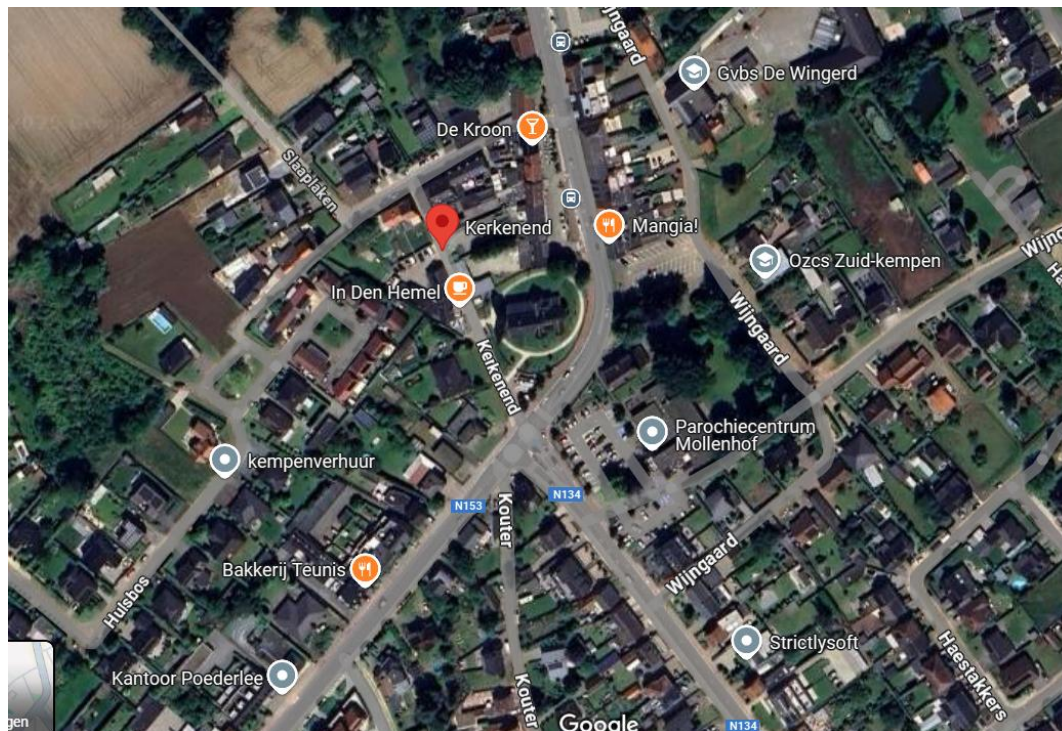
Bouwfysische toestand

Zie Inspectierapport Monumentenwacht 4/1/2017 (ref 10213/2017/B1)

Het gebouw is algemeen in goede staat. Regelmatig onderhoud blijft een belangrijk aandachtspunt.

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Jan-Baptist maakt geen deel uit van een beschermd stads- of dorpsgezicht of van een beschermd landschap.

De kerk is gesitueerd in het dorpscentrum van Poederlee, op wandelafstand van parochiecentrum Mollenhof en basisschool De Wingerd. Gelegen langs een drukke gewestweg is de kerk goed zichtbaar en bereikbaar met verschillende vervoersmogelijkheden. Aan de overkant van de kerk staat de (bijhorende) pastoriwoning. De kerk maakt wezenlijk deel uit van het dorpsgezicht van Poederlee. De kerk bevindt zich fysiek echt in het hart van de gemeenschap. Er zijn in de zeer nabije omgeving talrijke ontmoetingslocaties zoals bijv. parochiecentrum Mollenhof, verschillende horecazaken, een school, bibliotheek,...

De kerk kan in dat opzicht een complementaire functie geven aan dat ontmoetingsprincipe. De school bijvoorbeeld kan gebruik maken van de ruimte om concertjes te organiseren of zelfs (muzische) lessen in te laten volgen.

Bronnen

- Inventaris onroerend erfgoed: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be> - Eindrapport kerk als dorpsknooppunt (<https://www.lille.be/nieuwsdetail.aspx?id=4063>)

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Vanuit de pastorale visie van de PE Zacheus: deze kerk is een bijkerk van de Sint Pieterskerk. Deze kerk is niet meer in gebruik. Daarom gaan we bij deze kerk uit van een B label.

Het kerkgebouw is alleen nog te betreden langs de hoofdingang, en je geraakt niet verder dan het portaal. Het kruis en aldus de eigenlijke publieke kerkruiimte is door het afsluiten van de tussendeur tussen portaal en schip niet langer toegankelijk. Er worden geen reguliere en niet-reguliere liturgische diensten meer gehouden. Het bestemmingsprofiel van de kerk is B, wat aanzet geeft aan het gemeentebestuur om de kerk met de bijhorende budgettering in haar meerjarenplan te herbestemmen.

De kerk wordt soms nog wel gevraagd om bijv. een kerstconcert te houden. Dat wordt dan ad hoc onderzocht of het opportuun is die organisatie te laten doorgaan of niet. Dit 1 à 3 keer per jaar.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
AANTAL INWONERS	2717	2746	2774	2774	2800	2812	2815
DOOPSELS	11	0	-				
1STE COMMUNIE	29	22	-				12
AANTAL CATHECHISTEN	0	3	-				
AANTAL DIE CATECHESE VOLGEN	0	3	-				
VORMSELS	0	23	-				
KERKELIJKE HUWELIJKEN	1	0	-				
UITVAARTEN	13	5	-				
VRIJWILLIGERS	110	25	-				
AANWEZIGEN DAG 1	30	35	-				
AANWEZIGEN DAG 2	200	75	-				

Voor 2020 zijn er geen representatieve cijfers ter beschikking omwille van de coronapandemie.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

Categorie A-kerk: Kerkgebouwen die volwaardig gevaloriseerd blijven voor de eredienst.
 Categorie B-kerk: Kerkgebouwen waarin het kerkelijk gebruik in de huidige legislatuur quasi volledig stilvalt of sterk afneemt en waarvoor er dus een oplossing moet komen: neven- of herbestemming
 Categorie C-kerk: Kerkgebouwen waarvoor de toekomst nog verder uitgeklaard moet worden: valoriseren of nevenbestemmen of herbestemmen? Voor deze kerkgebouwen wordt een aanpassing normaal gezien nog niet verwacht tijdens de huidige legislatuur.

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

De werking van pastorale eenheid Zacheus valt samen met de gemeentegrenzen van Kasterlee en Lille. Meer specifiek spreken we in Kasterlee over de parochies Kasterlee, Tielen en Lichtaart en in Lille over de parochies Lille, Wechelderzande en Gierle. Bij de opstart van de pastorale eenheid is er voor Lichtaart als zondagskerk gekozen. In deze kerk wordt elk weekend eucharistie aangeboden, in de andere kerken éénmaal of tweemaal in de maand.

In de hedendaagse realiteit wordt zeker met hoogdagen ingezet op de zondagskerk, maar in praktijk zijn er tot op dit moment maar een beperkt aantal mensen van andere parochies die de verplaatsing maken naar deze kerk.

Binnen gans het gebied is er een afname te merken van de deelname aan de traditionele weekendliturgie, maar voor velen blijft de kerk het centrum van hun dorp. Hun dorp waar "onder de toren" zich veel afspeelt.

Een pastorale visie voor de volgende zes jaar gaat breder als alleen een visie te formuleren over het gebruik van de kerkgebouwen gezien een gelovige gemeenschap meer is als alleen het vieren van de liturgie. Ook over diaconie, gemeenschapsofbouw, catechese en financieel beheer moet worden nagedacht. Maar gezien deze nota geschreven wordt in het kader van het nieuw op te stellen kerkenplan beperken we ons in deze visienota tot het gebruik van de kerken.

Vanuit de visienota van bisdom Antwerpen wordt de verwachting uitgesproken om meer en meer de centrale plaats van de liturgie de zondagskerk te maken voor gans de pastorale eenheid. Toch blijft dit einddoel de volgende zes jaar enkel haalbaar voor een beperkt aantal vieringen en zal er meer moeten worden op ingezet op twee clusters. De cluster Lille en de cluster Kasterlee. In deze twee clusters zal er de volgende zes jaar naar gestreefd worden dat er in de beide clusters een zo groot mogelijk gelijkwaardig aanbod is dat aansluit bij de plaatselijke noden. In dit kerkenbeleidsplan wordt de focus verder enkel op de cluster Lille gelegd.

Cluster Lille

- Sint Amelberga, Wechelderzande "centrumkerk"

Deze kerk heeft van oudsher een sterke eigenheid. Ook in deze kerk is een sterke groep aanwezig in de traditionele liturgie. Daarom willen we in deze kerk de volgende zes jaar ook voornamelijk inzetten op het aanbod van kwaliteitsvolle liturgie en dit in combinatie met het rijke verenigingsleven.

We gaan bij deze kerk uit van een **C label**.

- Onze-Lieve-Vrouw Geboorte, Gierle "dorpskerk"

In deze kerk is nog maar een beperkt aantal aanwezigen in de traditionele weekendliturgie. Daardoor moet in de volgende zes jaar overwogen worden om meer en meer in te zetten op andere vormen van gelovig samenkomen. Ook themavieringen horen zeker thuis in deze kerk. Tegelijkertijd is voor ons deze kerk de ideale plaats voor een cultureel aanbod en verder in te zetten op valorisatie van deze kerk

We gaan bij deze kerk uit van een **A label**.

- Sint-Pieter, Lille "centrumkerk"

Deze kerk ligt centraal in de cluster Lille. We spreken in deze kerk nog over een sterke groep aanwezigen in de traditionele liturgie.

Ook willen we in deze kerk de volgende zes jaar voornamelijk inzetten op het aanbod van kwaliteitsvolle liturgie die een bredere uitstraling kan hebben. Daarom moet worden overwogen om in de volgende zes jaar hoogdagvieringen met eucharistie te centraliseren in deze kerk.

We gaan bij deze kerk uit van een **A label**.

- Sint Jan Baptist, Poederlee

Deze kerk is een bijkerk van de Sint-Pieterskerk. Deze kerk is niet meer in gebruik.

We gaan bij deze kerk uit van een **B label**.

Naam kerkgebouw:	Sint Amelberga te Wechelderzande	
Eigenaar	Domein van de gemeente Lille	
Huidige bestemming A – B - C	Verantwoording huidige toestand.	Voorstel nieuwe bestemming
C	Er blijven vele kerkelijke activiteiten doorgaan. De parochie beschikt over een equipe van uitvaartvoorgangers.	C-KERK
Naam kerkgebouw:	Onze Lieve Vrouw te Gierle	
Eigenaar	Domein van de gemeente Lille	
Huidige bestemming A – B - C	Verantwoording huidige toestand.	Voorstel nieuwe bestemming
A	Er zijn voldoende kergangers. De parochie beschikt over een equipe gemandateerde voorgangers. Het is een Open Kerk.	A-KERK
Naam kerkgebouw:	Sint Pieter te Lille	
Eigenaar	Domein van de gemeente Lille	
Huidige bestemming A – B - C	Verantwoording huidige toestand.	Voorstel nieuwe bestemming
A	Er is een sterke pastorale werking. De parochie beschikt over een equipe gemandateerde voorgangers.	A-KERK
Naam kerkgebouw:	Sint Jan Baptist te Poederlee	
Eigenaar	Domein van de gemeente Lille	
Huidige bestemming A – B - C	Verantwoording huidige toestand.	Voorstel nieuwe bestemming
B	De kerk is reeds gesloten. Toch wordt de vraag gesteld of er opnieuw niet-reguliere vieringen kunnen doorgaan. In ieder geval moet er in de volgende legislatuur naar een gedegen oplossing gezocht worden.	B-KERK

3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Na goedkeuring van het kerkenbeleidsplan 2026-2031 zal een stuurgroep opgericht worden om het plan uit te voeren en op te volgen.

De stuurgroep zal bestaan uit leden van de gemeente en de leden van het CKB. In functie van bepaalde onderwerpen zal een expert kunnen uitgenodigd worden.

De stuurgroep zal kerk per kerk aanpakken, samen met de lokale vertegenwoordigers van de parochie en de kerkfabriek. Daarbij kan de stuurgroep lokale verenigingen contacteren of een participatietraject opstarten om parochianen te betrekken.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van bisdom Antwerpen en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur worden vernieuwd of herbevestigd.

Voor akkoord,

Dhr. Johan Govaerts
*Vicaris/adjunct van de
vicaris/vertegenwoordiger
kerkelijke overheid*

Dhr. Ludo van de Gender
*voorzitter van het Centraal Kerkbestuur
en/of pastorale werkgroep*

Mevr. Marleen Peeters
Burgemeester gemeente Lille

Dhr. Wim Bosschaerts
waarnemend algemeen directeur

Bijlagen

- *Inspectierapport Monumentenwacht rapport 10106/2021/B – Sint-Amelbergakerk Wechelderzande*
- *Inspectierapport Monumentenwacht rapport 10246-2023-B – Onze-Lieve-Vrouwekerk Gierle*
- *Inspectierapport Monumentenwacht rapport 10512/2021/B – Sint-Pieterskerk Lille*
- *Inspectierapport Monumentenwacht rapport 10213/2017/B1 – Sint-Jan Baptistkerk Poederlee*

